

МАТЕМАТИКАТА, ИНФОРМАТИКАТА И ДРУГИТЕ НАУКИ

Първият български компютър

Докато академик Никола Обрешков е всепризнатият връх в българската математика, академик Любомир Илиев е несъмнено най-плодотворният организатор в областта на математиката и информатиката у нас. Голям шанс в живота ми бе възможността да работя продължително време под негово ръководство. Няма да забравя един от основните му принципи: „За новите области са необходими нови хора.“ Благодарение на неговия научен авторитет и пословична любов към България той успя да наложи много рано развитието на компютърните науки в нашата страна. Един от неговите най-амбициозни проекти бе построяването на първия български компютър. В следващата редакционна статия на в. „Вечерни новини“ е дадена информация за това събитие с аромата на тогавашното време.

ПЪРВАТА БЪЛГАРСКА ЕЛЕКТРОННА СМЕТАЧНА МАШИНА ВЕЧЕ РЕШАВА ЗАДАЧИ

През миналата година сътрудниците на Математическия институт с Изчислителен център на БАН дадоха различни приноси в разни области на теоретичната математика, на изчислителната техника и на техните приложения в практиката. Централно място в постиженията на колектива заема създадената от него първа у нас цифрова електронна сметачна машина.

От три дни създадената и пусната в експлоатация машина вече се използва за решаване на задачи, свързани с нашето стопанство, промишленост, транспорт, планиране, научни изследвания и др. Тя е плод на усилията на сътрудниците на създадения преди две години към института Изчислителен център и представлява крупен успех на нашата наука и техника. Създадена за по-малко от две години – рекордно кратък срок, машината е първото по рода си устройство, построено в България. По своята сложност, възможности, точност и ефективност тя далеч превъзхожда тъй наречените аналогови (или с непрекъснато действие) електронни сметачни устройства, разработвани и произвеждани досега у нас.

Тя е оригинална и дело на наши инженери и математици, проучили и използвали опита на други страни и предимно братския опит на специалистите от Румъния и ГДР.

Идейният проект и логическата структура на машината са били уточнени в края на 1961 г. Самата постройка на машината е започнала през 1962 г. и е завършила предсрочно в чест на Осмия конгрес на БКП. Вместо в края на 1963 г. машината е била настроена и пусната в действие още през август миналата година. И то не в София, а на изложбата „България строи социализъм“ в Москва. Сега машината се намира отново в София. Какви са нейните технически данни? Тя е асинхронна, с паралелно действие, с фиксирана запетая, едноадресна. В нея са вградени около 1500 електронни лампи, 5000 полупроводникови диода. Общият брой на радиочастите е няколко десетки хиляди. Максималната скорост на аритметичното ѝ устройство е 2000 операции в секунда. Средната обща скорост на машината е около 100 операции в секунда. Оперативната ѝ памет е магнитен барабан, който представлява високорепризно бързооборотно устройство, чието допустимо биене в статичен режим не надминава един микрон и което само по себе си представлява сериозно постижение на фината механика. Обемът на паметта е 22 500 двоични знака. Входът на машината е за перфорирана лента, а изходът ѝ е електрическа пишеща машина, която печата със скорост 10 знака в секунда.

Всички части на машината са били почти изцяло изработени в лабораторията и работилницата на Математическия институт. Тя е била създадена в изпълнение на първата от темите на една обща проблема, която лежи в основата на проблематиката на Изчислителния център. Тази проблема – „Строеж на цифрови електронни сметачни машини“ – се разработва от комисия, ръководена от член-кореспондента Любомир Илиев, главен научен секретар на БАН, ръководител на Изчислителния център.

Отговорник за първата тема, по която е била създадена машината, е главният инженер на центъра инж. Ил. Юлзари. В инженерната част на разработката са участвали активно инж. Г. Алипиев, инж. Р. Асланян, Д. Богданов, инж. К. Боянов, инж. М. Димитрова, инж. Е. Кърмаков, инж. Ст. Пашев, инж. Д. Рачев, инж. И. Станев. Математико-логическата страна е била проектирана от доц. Бл. Сендов. При изработването и монтажа са се отличили техниците Т. Ахмаков, Ив. Грозев, Д. Касабов, Р. Мавродиев, Н.

Николов и др., а при механичната изработка – Б. Витанов, Сл. Геров, Ст. Иванов, Ст. Първанов, Хр. Цонзоров и конструкторът П. Червендиев.

Постигнатият успех радва колектива и му вдъхва увереност, че в бъдеще, в следващите години той с помощта на родната Партия и на правителството ще завоюва още по-големи постижения в областта на науката.

В. „Вечерни новини“,
04.01.1964 г.